

Opsamling på temadag "Kampen om retten til vandet" d. 8. september 2022

Med en baggrund i at vand er vigtigt, blev der den 8. september 2022 afholdt en temadag om "Kampen for retten til grundvandet"

Alle samfundets og naturens funktioner er afhængige af vand. Herhjemme er vandmangel sjældent, og der skal meget til, førend en tør sommer generer andre end haveejerne og deres græsplæner. Men hvad sker der i fremtiden? I dag har vi stadig vand nok, men klimaforandringerne sætter vandressourcen under pres, og det er ikke alle steder, man er lige gode til at forvalte vandressourcerne.

Skal fremtidens vandforvaltningen (vandplaner) rumme både klimatilpasningen og rumme en større usikkerhed og kompleksitet, end de gør i dag? Og hvad kræver det?

Det var nogle af de problemstillinger der blev vendt af oplægsholdere og debatpanel hos Region Hovedstaden. Det var en temadag med mange holdninger og foruroligende budskaber.

Forsyninger under pres!

Hillerød Forsyning lagde for med de udfordringer, vi står overfor i fremtiden på vandforsyningsområdet. Hvor man på den ene side skal sørge for nok vand til byens borgere og virksomheder, men samtidigt presses på den samlede vandressource i det byen vækster med byudvikling og virksomhedsudvidelse. Forsyningen oplever et misforhold imellem sagsbehandlingstider mellem godkendelse af nye virksomheder og godkendelse til nye vandboringer.

Er tørke reelt et problem?

Selv om DMI har haft et tørkeindeks i rød det meste af sommeren, har der ikke været tørke i rodzonen hos landbruget. Landbruget har haft den bedste høst i langtid. For landbruget i Danmark er det for meget vand, der truslen for planvækst, fortalte Søren Kolind Hvid fra SEGES

Problemet for landbruget er at overfladevandet ikke er tilgængelig på det tidspunkt hvor det skal bruges. Søren foreslog at anlægges mini-vandområder, hvor drænvandet fra markerne i de våde perioder ledes til, så de kan benyttes til markvandring i tørre perioder. Så undgår man at bruge grundvand. Det vil være med til at vedligeholde et bæredygtigt vandkredsløb og mindste N og P til vandløbene.

Er kampen om vandet en kamp om arealet?

Modeller og statistikker er gode, men de kan også være med til at skabe forvirring, startede Jacob Kidmose fra GEUS. Scenarierne er mange, og de viser alt fra for lidt grundvandsdannelse til for meget grundvand i fremtiden. Men overordnet set er der en hydrologisk polarisering på tværs af Danmark, som der bør tages hånd om. Måske er det mere en kamp om landskabet, i forhold til vækst og sikring af dannelse af ny godt grundvand. Og vi bør kikke på forvaltningen af vandet. Bør forvaltningen følge vandoplandet?

Vi skal i fremtiden være opmærksom på, at vi når vi forsøger at løse et problem, kan der skabes nye problemer et andet sted i vandkredsløbet. Nye grønne løsninger (grøn omstilling) kan være både energi- og vandkrævende. Derfor skal der tænke mere holistisk hos lovgiver, vidensinstitutioner og virksomheder.

Leder vi for meget vand væk?

Marina Bergen Jensen fra KU stillede spørgsmålstegn ved, at med de ekstremer vi oplever, er den aktuelle klimatilpasning så den rigtig? Og hvad er vores muligheder? Man bør se på vandet via 3-trinsmodel:

- 1) Ressourcen,
- 2) Sikre byen
- 3) Minimer skader

Der skal kigges på sammenhængen mellem størrelse af regnhændelsen. De små hændelser ses oftere, mens større begivenheder er mere sjældne. I dag indrettes klimatilpasning efter de store regnhændelser, og de små regn ryger med i købet. I Danmark udgør nedbør under 15. mm 85% af årsafstrømningen. Kan man samle de små regn op? Og kan vi koncentrere os mindre om skybrud og hurtig afledning overfladevandet? Kan man samle op og bruge vandet? Som projektet i Nye ved Århus, hvor regnvandet opsamles i en rekreativ sø og renses på et lille vandværk til tøjvask i nye byudviklingsområder? Eller er Nye en enlig svale?

Er vi der, hvor danske byer kan blive "Water cycle cities"? Hvordan bruger vi vandet i fremtidens byer? Og hvordan kan vi arbejde med at mere vand recirkuleres? Er en løsning, at vores sekundavand bruges til flere forskellige formål? Eller bør der laves en økonomisk incitamentsordning til at reducere vandforbruget? Og bør lovgivningen evt. ændres, så der stilles krav til genbrug af overfladevand i alle nye byudviklingsområder? Så Nye ikke bliver en enlig svale.

Pointer fra debatten

Den slutlige debat tog udgangspunkt i spørgsmål indsendt af oplægsholderne. Debattørerne kom vidt omkring inden for tørke, sekundavand, vandforvaltning og lovgivning. Nogle af pointerne var:

Vækst i samfundet og udbygning af byområderne kan medføre, at vand i fremtiden bliver en begrænsende faktor for vækst. Derfor skal der kigges ned i, hvordan man kan prioritere brugen af vand. Man er begyndt at kigge ind i lovgivningen – skal man her kigge ind i brug af andre vandkvaliteter? Eller regler for brug af sekunda-vand? Vi har ikke helt styr på indholdet af vandet, men man kunne godt forstille sig, at der i nær fremtiden kan bruges sekundavand til forskellige formål. Men EU kan være show stopper og spænde ben for lovgivningen.

Er der overhoved grund til at snakke tørke, der er forskellige behov om man er by eller landkommune. Skal vi kigge ind i hvad er løsningen for byerne og hvad løsning for landet? Eller skal vi snakke om begrænsning af byer, tilbage trækingsstrategier?

Er fremtiden opsamling i det åbneland og sænkning af vandkvalitetsniveauet – hvornår er det sekundavand og hvornår er det drikkevand?

I de nye vandplaner er der lagt op til at kommunerne skal lave vandråd på tværs af kommunegrænser der skal koordinere vandforbruget, måske bør der være et overordnet organ til vandforvaltning til at tage de upopulære beslutninger.

Temadagen gav masser stof til eftertanke, er det en Vandkamp, en Landskabskamp eller en fordelings diskussion og hvad med besparelser/ reduktion af vandforbruget? Masser af nye gode spørgsmål og stof til temamøde om emnet i det nye år.